

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
48

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 1231-269X

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

LISTOPAD 2015

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU RZEPAKU:

Ewa Rosiak

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 4,72

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Rynek oleistych na świecie <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr inż. Magdalena Bodył</i>	7
III. Rynek oleistych w Unii Europejskiej <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	13
IV. Rynek oleistych w Polsce	18
1. Produkcja rzepaku <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	18
2. Obroty rzepakiem <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	23
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi <i>dr inż. Magdalena Bodył</i>	25
4. Przemysł tłuszczowy <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr Marek Wigier</i>	33
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	37
Aneks	45

Po dużym wzroście światowych zbiorów nasion oleistych w trzech ostatnich sezonach, w sezonie 2015/16 przewiduje się ich zmniejszenie do 516,3 mln ton (o 2%). Spodziewany jest spadek zbiorów soi (o 1%), rzepaku (o 8%), bawełny (o 10%) i kopry (o 3%), a wzrost: nasion słonecznika (o 1%), orzeszków ziemnych, ziaren palmowych, rącznika (po 3%), lnu (o 5%) i niewielki sezamu. Przy wysokich zapasach na początku sezonu, światowe zasoby nasion oleistych będą jednakże większe niż w sezonie poprzednim. Zużycie nasion oleistych wzrośnie i będzie większe od ich produkcji. Zapasy nasion oleistych na koniec sezonu zmniejszą się, ale nadal będą wysokie. Ceny nasion oleistych będą zbliżone lub niewiele wyższe niż w sezonie poprzednim.

Zbiory rzepaku w skali globalnej mogą obniżyć się w sezonie 2015/16 do 62,5 mln ton. W pierwszej połowie sezonu nastąpił spadek zbiorów u wszystkich dużych producentów rzepaku na półkuli północnej, tj. w UE-28, Kanadzie, Chinach, na Ukrainie i w Rosji. Wyjątkiem był duży wzrost zbiorów w Indiach. W drugiej połowie sezonu przewiduje się także spadek zbiorów w Australii. W sezonie 2015/16 światowe zużycie rzepaku będzie mniejsze niż w sezonie poprzednim, ale przekroczy jego produkcję. Globalne zapasy rzepaku na koniec sezonu zmniejszą się.

Zbiory rzepaku w UE-28 zmniejszyły się w 2015 r. do 21,5 mln ton (o 11%), w wyniku spadku plonów (o 8%) i areалу uprawy (o 4%). Spadek zbiorów nastąpił w większości państw Unii. W grupie czterech kluczowych producentów najbardziej zmalały zbiory rzepaku w Polsce (o 19%) i w Niemczech (o 18%), a znacznie mniej w Wielkiej Brytanii (o 9%) i we Francji (o 6%). W sezonie 2015/16 przerób rzepaku w UE-28 zmniejszy się, nie tylko w wyniku zmniejszonej podaży, ale także na skutek przewidywanego spadku popytu na olej rzepakowy ze strony sektora biopaliw. Zapasy rzepaku na koniec sezonu będą znacznie mniejsze niż przed rokiem.

Zbiory rzepaku w Polsce zmniejszyły się w 2015 r. do 2,7 mln ton, w wyniku spadku plonów (o 17%) i areálu uprawy (o 2%), co skutkowało wzrostem cen. W III kwartale 2015 r. skupiono 1,2 mln ton (45% zbiorów). Przeciętna cena skupu rzepaku wyniosła 1467 zł/t i była o 15% wyższa niż w analogicznym okresie przed rokiem. Relacje cen rzepak:pszenica pozostały korzystne dla producentów rzepaku, ale ze względu na suszę w okresie siewów i niemożność dotrzymania terminów agrotechnicznych, rzepak oziemy pod przyszłoroczne zbiory zasiano, według wstępnej oceny IERiGŻ-PIB, na powierzchni o 5% mniejszej w porównaniu z jego powierzchnią koszoną w bieżącym roku.

Przy dużo mniejszych zbiorach i spodziewanym zmniejszeniu popytu na olej rzepakowy ze strony europejskiego i krajowego sektora biopaliw, w sezonie 2015/16 przewiduje się spadek przerobu rzepaku. Zmalać też prawdopodobnie jego eksport, ale nadal może być relatywnie wysoki. Import rzepaku wzrośnie. Zapasy rzepaku na koniec sezonu nadal będą niskie.

Wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi w I półroczu 2015 r. poprawiły się. Wpływy z eksportu wzrosły, a wydatki na import tej grupy towarów prawie się nie zmieniły. Deficyt handlu zagranicznego produktami oleistymi zmniejszył się o 8% w porównaniu z I półroczem 2014 roku. Znacznie bardziej wzrósł wolumen eksportu, niż importu produktów oleistych, a przywóz olejów roślinnych zmalał. Jednakże w skali całego roku deficyt handlu zagranicznego produktami oleistymi będzie prawdopodobnie większy niż w roku poprzednim. Można bowiem spodziewać się, że przy dużo mniejszych tegorocznych zbiorach, eksport rzepaku i produktów jego przerobu w II półroczu 2015 r. będzie istotnie mniejszy niż w analogicznym okresie przed rokiem, a import produktów oleistych wzrośnie.

Duże i średnie zakłady przemysłu tłuszczowego zwiększyły w I półroczu 2015 r. produkcję surowego oleju rzepakowego. Produkcja margaryn była niewiele większa niż w I półroczu poprzedniego roku. Pomimo wzrostu wolumenu produkcji, wyniki finansowe przemysłu tłuszczowego w I półroczu 2015 r. wyraźnie pogorszyły się w porównaniu z I półroczem 2014 r. i były gorsze niż w całym przemyśle spożywczym. Sektor wygenerował niewielki zysk brutto, a po opodatkowaniu poniósł stratę. Jednakże wskaźnik bieżącej płynności finansowej wzrósł do poziomu uznawanego przez banki za bezpieczny i był wyższy niż w całym przemyśle spożywczym. Znacząco natomiast zmalały nakłady inwestycyjne i stopa inwestowania. W II półroczu 2015 r. sytuacja finansowa przemysłu tłuszczowego nadal może być trudna, ze względu na przewidywany spadek produkcji głównych wyrobów i możliwe pogorszenie relacji cen zbytu produktów do cen zakupu surowców.

Podobnie jak w 2014 r., tak i w pierwszych ośmiu miesiącach 2015 r. na rynku tłuszczów roślinnych przeważały spadki cen. Taniały zarówno margaryny, jak i oleje roślinne. Kontynuowane były też spadki cen tłuszczów zwierzęcych i wielu innych grup artykułów żywnościowych. Spadki cen wynikały głównie z niższych cen surowców rolnych do produkcji tłuszczów oraz niższych cen paliw, w warunkach niewielkiego wzrostu popytu krajowego na tłuszcze, w tym stabilizacji, a nawet spadku popytu na niektóre rodzaje tłuszczów w gospodarstwach domowych. Do spadków cen tłuszczów przyczynił się też mniejszy popyt eksportowy na niektóre rodzaje tłuszczów oraz spadki ich cen na rynkach zagranicznych. Przewiduje się, że w skali całego roku średni poziom cen detalicznych tłuszczów roślinnych będzie zbliżony lub niewiele wyższy niż przed rokiem.

Szacuje się, że w 2015 r. bilansowa konsumpcja tłuszczów roślinnych wzrośnie do 23,4 kg (o 2%) w prze-

liczeniu na 1 mieszkańca, w wyniku dalszego wzrostu zużycia tłuszczów roślinnych w przemyśle spożywczym i gastronomii, a bezpośrednio ich spożycie w gospodarstwach domowych może po raz kolejny zmaleć. Spożycie tłuszczów zwierzęcych prawdopodobnie

wzrośnie do 10,1 kg (o 4%), w wyniku zwiększenia spożycia masła do 4,4 kg (o 5%) i „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” do 5,7 kg (o 4%). Przewiduje się, że w 2016 r. będzie kontynuowana tendencja powolnego wzrostu spożycia tłuszczów roślinnych w ujęciu bilanso-

wym, głównie w wyniku coraz większego ich wykorzystania w przetwórstwie wtórnym. Nie przewiduje się natomiast znaczącego wzrostu bezpośredniego spożycia tłuszczów roślinnych w gospodarstwach domowych. Jest ono wysokie i będzie ulegało niewielkim zmianom.

SUMMARY

After a large increase in world oilseed crops in the last three seasons, the harvest in the 2015/16 season is expected to decrease to 516.3 million tonnes (by 2%). The crops is expected to decrease in case of soybean (by 1%), rape (by 8%), cotton (by 10%) and copra (by 3%) whereas decreased crops is expected for sunflower seeds (by 1%), peanuts, palm kernel oil, castor (by 3% each), flax (by 5%) and slightly also for sesame. With high inventories at the beginning of the season, global stocks of oilseeds will, however, be higher than in the previous season. The consumption of oilseeds will increase and will be greater than the production thereof. Stocks of oilseeds at the end of the season will decrease, but still they will be high. Prices of oilseeds will be similar or slightly higher than in the previous season.

The crops of rape on a global scale might drop in the 2015/16 season to 62.5 million tonnes. In the first half of the season, there was a decline in the crops for all major producers of rape in the northern hemisphere, i.e. in the EU-28, Canada, China, Ukraine and Russia. A large increase in crops in India was the exception. In the second half of the season, the crops in Australia is also expected to fall. In the 2015/16 season, the world consumption of rape will be lower than in the previous season, but it will exceed the production thereof. Global oilseed stocks at the end of the season will decrease.

Rapeseed crops in the EU-28 decreased in 2015 to 21.5 million tonnes (by 11%) as a result of a decline in yields

(by 8%) and in acreage (by 4%). The crops in most EU countries decreased. Rapeseed crops decrease in the group of four key producers was the highest in Poland (19%) and Germany (18%), with much lower decreases in the UK (9%) and France (6%). In the 2015/16 season, the processing of rapeseed in the EU-28 will decrease, not only as a result of decreased supply, but also because of the projected drop in demand for rapeseed oil from the biofuel sector. Inventories of rape at the end of the season will be much smaller than last year.

Rapeseed crops in Poland declined in 2015 to 2.7 million tonnes as a result of a decline in yields (by 17%) and in acreage (by 2%), which resulted in price increases. 1.2 million tonnes (45% of the crops) were collected in Q3 of 2015. The average price paid for the rape amounted to PLN 1,467 per tonne, which was 15% higher than in the same period a year ago. The rape-wheat price relations remained beneficial for the producers of rape, but because of the drought during sowing and inability to meet agri-technical deadlines, winter rape for the next year's harvest was sown – according to a preliminary assessment of IAFE-NRI – on an area that was smaller by 5% in comparison with its area mowed in the current year.

With much smaller crops and an expected decrease in demand for rapeseed oil from the European and domestic biofuel sector, the processing of rape is expected to decline in the 2015/16 season. The export thereof will probably also decrease, but still it may be relatively

high. Imports of rape will increase. The stocks of rape at the end of the season will still be low.

The financial results of foreign trade in oilseed products improved in the 1st half of 2015. Revenues from exports increased and expenditure on imports of this group of goods have hardly changed. The foreign trade deficit for in oilseed products declined by 8% compared with the first half of 2014. The increase in the volume of exports was much higher than for imports of oilseed products, and the imports of vegetable oils decreased. However, the deficit of foreign trade in oilseed products for the full year will probably be higher than in the previous year. With much lower crops this year, it is expected that the export of rapeseed and its processed products in the second half of 2015 will be significantly lower than in the same period a year ago, while the imports of oil products will increase.

Large and medium-sized companies in the oil and fat industry increased production of crude rapeseed oil in the first half of 2015. Production of margarine was only slightly higher than in the first half of the previous year. Despite the increase in production volume, the financial results of oil industry in the first half of 2015 clearly worsened compared with the first half of 2014 and were worse than in the entire food industry. The sector has generated a small profit before tax and incurred a loss after tax. However, the current liquidity ratio increased to a level considered safe by banks and was higher than in the whole food industry. On the other hand, the capital expenditure and

investment rate decreased significantly. In the second half of 2015, the financial situation of the oil and fat industry still might be difficult because of the expected decline in production of major products and possible deterioration of the relations of selling prices of products to the purchase price of raw materials.

Just like in 2014, the market of vegetable fats was dominated by falls in prices in the first eight months of 2015. Both the prices of margarine and vegetable oils decreased. The declines in the prices of animal fats and many other groups of foodstuffs continued. Price declines resulted mainly from large reductions

in the prices of agricultural commodities for the production of fats and lower fuel prices under conditions of a slight increase in the domestic demand for fats, including stabilisation and even a decline in demand for certain types of fat in households. The price drops for fats resulted also from lower export demand for certain types of fats and declines in their prices in foreign markets. It is expected that the full year average of retail prices of vegetable fats will be similar or slightly higher than last year.

It is expected that the balance consumption of vegetable fats will increase to 23.4 kg (by 2%) per capita as a result

of a further increase in the consumption of vegetable fats in the food industry and catering whereas the direct consumption of vegetable fats in households might decline again. The consumption of animal fats may increase to 10.1 kg (by 4%) as a result of increase in the consumption of butter to 4.4 kg (by 5%) and “other animal fats” to 5.7 kg (by 4%). It is expected that the slow upwards trend for the balance consumption of vegetable fats will continue in 2016 mainly due to the increasing consumption in secondary processing. However, the direct consumption of vegetable fats in households is not expected to increase significantly. It is high and will change only slightly.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazą się:

1. Rynek ryb (23) • listopad 2015,
2. Rynek ziemniaka (42) • listopad 2015,
3. Rynek wyrobów alkoholowych (3) • listopad 2015,
4. Rynek owoców i warzyw (47) • grudzień 2015,
5. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (43) • kwiecień 2016,
6. Popyt na żywność (17) • kwiecień 2016,
7. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (43) • kwiecień 2016,
8. Rynek mleka (50) • maj 2016,
9. Rynek zbóż (50) • maj 2016,
10. Rynek drobiu (49) • maj 2016,
11. Rynek cukru (43) • maj 2016,
12. Rynek mięsa (50) • czerwiec 2016,
13. Rynek rzepaku (49) • czerwiec 2016.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. (2 numery) w 2015 r. wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2015 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>